

תעודת הוראה ללימודי יהדות

CAPEJ**Certificat d'Aptitude au Professorat de l'Enseignement Juif****Epreuves d'admission****Session d'octobre 2012**

Epreuve de didactique spécifique

Enseigner la Mishna**Classe : Terminale****Est –on vraiment libres ?**

En tant que professeur de Mahshevet Israël, vous privilégiez le démarrage de vos cours par l'étude d'une Mishna extraite de מסכת אבות. La Mishna 15, chapitre 3, sera l'occasion de traiter de la question du libre arbitre.

*

Vous disposez de 2 séances de 50 mn pour l'étude de cette Mishna

A partir de l'étude de cette Mishna et des commentaires qui sont donnés **à titre indicatif** :

Travail à faire par le candidat

Vous présenterez (oralement) au Jury le plan de votre séquence et vous rédigerez la fiche de préparation pour la 2ème séance :

Vous **préciserez** les **objectifs** poursuivis,

Vous **présenterez** le déroulement dans les grandes lignes,

Vous **détaillerez** l'activité principale à laquelle vous soumettrez les élèves,

Vous **expliquerez** brièvement la manière dont vous vérifierez l'atteinte des objectifs

REFERENCES

אבות פרק ג, משנה טו

הכל צפוי, וְהָרְשׁוֹת נְתוּנָה, וּבְטוֹב הָעוֹלָם נִדוֹן. וְהַכֹּל לְפִי רֹב הַמַּעֲשֶׂה.

1. פירוש המשנה לרמב"ם מסכת אבות פרק ג משנה טו

אחר כך אמר: ולא תחשוב שבהיותו יתעלה יודע הפעולות, יתחייב ההכרח, ושיהיה האדם כפוי על פעולה מן הפעולות. אין הדבר כן, אלא כל אדם בוחר במה שיעשה, והוא אומר: והרשות נתונה, רצונו לומר: רשות כל אדם נתונה לו, כמו שבארנו בפרק השמיני.

אמר: ומשפט ה' לבני אדם אמנם הוא בחסד, לא במיציא הדין המחוייב עליהם, כמו שבאר יתעלה מתארו, ואמר: +שמות לד ו+ "ארך אפים ורב חסד". ואמרו: "ארך אפים לצדיקים ולרשעים". ואמר הנביא, מתאר: +תהלים קמה ט+ "טוב ה' לכל" וכו'.

אחר כך אמר, שהמעלות לא יושגו לפי שעור גודל המעשה, אלא לפי רוב מספר המעשה. וזה, שהמעלות אמנם יושגו בכפול מעשי הטוב פעמים רבות, ובזה יושג הקנין, לא בשיעשה האדם מעשה אחד גדול ממעשי הטוב, שבזה לבדו לא יושג קנין. משל זה, שהאדם אם יתן למי שראוי אלף דינר, בפעם אחת ולאיש אחד, לא תושג לו מעלת הנדיבות בזה המעשה האחד הגדול, כמו שתושג למי שיתנדב אלף פעמים באלף דינר, ויתן כל דינר מהם על צד הנדיבות, לפי שזה ייכפל על ידו מעשה הנדיבות אלף פעמים, ויושג קנין חזק, וזה פעם אחת בלבד התעוררה הנפש התעוררות גדולה למעשה טוב, ואחר כן פסקה מזה. וכן בתורה אין שכר מי שפדה אסיר במאה דינר, או נתן צדקה לעני במאה דינר שהיו די מחסורו, כמו מי שפדה עשרה אסירים, או השלים חסרון עשרה עניים, ואפילו בעשרה דינרים. ולזה תקיש. וזה הוא ענין אומר: לפי רוב המעשה אבל לא על פי המעשה.

2. רבי עובדיה מברטנורא

הכל צפוי - כל מה שאדם עושה בחדרי חדרים גלוי לפניו:

והרשות נתונה - בידו של אדם לעשות טוב ורע, כדכתיב (שם ל) ראה נתתי לפניך היום את החיים וגו':

ובטוב העולם נדון - במדת רחמים. ואעפ"כ אין הכל שוין במדה זו, לפי שהכל לפי רוב המעשה. המרבה במעשים טובים נותנים לו רחמים מרובים, והממעט במעשים טובים ממעטים לו ברחמים. פירוש אחר, והכל לפי רוב המעשה, לפי רוב מעשיי של אדם הוא נדון, אם רוב זכויות זכאי, אם רוב עונות חייב. ורמב"ם פירש, הכל צפוי, כל מעשה בני אדם מה שעשה ומה שעתיד לעשות הכל גלוי לפניו, ולא תאמר כיון שהקב"ה יודע מה שיעשה האדם א"כ הוא מוכרח במעשיו שיהיה צדיק או רשע, כי הרשות נתונה בידו לעשות טוב ורע ואין שם דבר שיכריחו כלל, וכיון שכן הוא, בטוב העולם נדון, להפרע מן הרשעים וליתן שכר טוב לצדיקים. שהחוטא חטא ברצונו, ראוי שיענש. והצדיק היה צדיק ברצונו, וראוי שיקבל שכר:

והכל לפי רוב המעשה - לפי מה שאדם כופל ומתמיד בעשיית הטוב כך שכרו מרובה. שאינו דומה המחלק מאה זהובים לצדקה במאה פעמים, לנותן אותם בפעם אחת. וגרסת רמב"ם היא, והכל לפי רוב המעשה, אבל לא על פי המעשה

3. אפרים אלימלך אורבך : "...כבר אחדים ממפרשי המשנה הראשונים לא פירשו הכל צפוי במובן :

הכל גלוי וידוע מראש, אלא : כל מה שאדם עושה בחדרי חדרים הקדוש ברוך הוא צופה ומביט... פירוש זה הולם את השימוש "צפה" בלשונם של התנאים. אין "צפה" ידיעת העתיד לבוא אלא

ראיית הקיים והנכון

..."צפה" במשמעות ידע מראש מצאתי רק בפי האמוראים